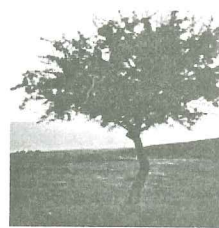

Χοροστάσι

Για τον Πολιτισμό και την Παράδοση

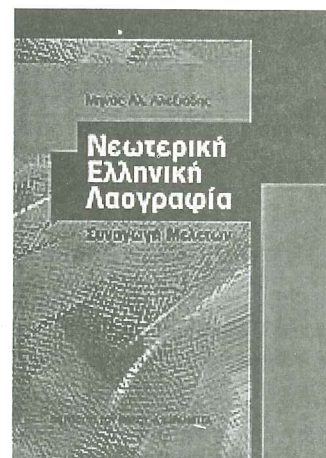

ΤΡΙΜΗΝΙΑΙΑ ΕΚΔΟΣΗ ΤΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΧΟΡΟΥ ΚΑΙ ΛΑΪΚΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ

Αριθμός Τεύχους 23 - ΑΠΡΙΛΙΟΣ - ΜΑΪΟΣ - ΙΟΥΝΙΟΣ 2008 - Τιμή Τεύχους 4€

Έδρα: Ελ. Βενιζέλου 134, 17676 Καλλιθέα - Τηλ.: 210 9219495 - Fax: 210 9586403 ΚΩΔ: 6725

Τιμητικό Αφιέρωμα στον καθηγητή Μηνά Αλ. Αλεξιάδη

Σ ' α υ τ ό τ ο τ ε ύ χ ο ς δ ι α β ά σ τ ε :

- Η βουκολική ποίηση, το δημοτικό τραγούδι και ο Κρυστάλλης
 - Το διπλόν ίσον, η συνηχητική γραμμή στη Βυζαντινή Εκκλησιαστική Μουσική
 - Η ηρωική έξοδος του Μεσολογγίου την 10^η Απριλίου 1826
 - 555^η Επέτειος της Αλώσεως της Βασιλίδος των Πόλεων, της Κωνσταντινούπολης
 - Το έθιμο του Πασχαλιάτικου χορού στην Τσαρίτσανη
- και άλλα ενδιαφέροντα θέματα

Ο καθηγητής Μηνάς Αλ. Αλεξιάδης και η Νεωτερική Λαογραφία

του Μανόλη Γ. Σέργη, Επίκουρου Καθηγητή του Παν/μίου Θράκης

Για το πρώτο σκέλος της σύζευξης του τίτλου ο υπεύθυνος του αφιερώματος έχει φροντίσει να γραφούν τα δέοντα, δηλαδή κάποια αυτοβιογραφικά στοιχεία που συνθέτουν την προσωπικότητα του καθηγητή Λαογραφίας στο Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης του Παν/μίου Αθηνών (και από το προσεχές ακαδημαϊκό έτος στο Τμήμα Φιλολογίας της Φιλοσοφικής Σχολής του ίδιου ιδρύματος) κ. Μηνά Αλ. Αλεξιάδη (εφεξής για συντομία: Μ.Α.Α.) Άρα, το δικό μου μέλημα είναι να περιοριστώ, χωρίς περισπασμούς, στη β' ορίζουσα του τίτλου, καθώς και στην οργανική σχέση της με τον τιμώμενο. Υπενθυμίζω, ότι τον χρησιμοποιούμε εδώ όρο *Νεωτερική Λαογραφία* χρησιμοποίησε για πρώτη φορά ο Μ.Α.Α. το 2002, σε σχόλιό του για το συγγραφικό έργο του καθηγητή Μ. Γ. Μερακλή¹.

Νεωτερικός είναι «αυτός που ανοίγει νέους δρόμους, που είναι πιο προοδευτικός, ριζοσπαστικός, προχωρημένος» διαβάζουμε στο γνωστό *Λεξικό της Νέας Ελληνικής Γλώσσας* του Γ. Μπαμπινιώτη. Άρα, υποθέτω χωρίς να σφάλλω πως η τάση αυτή της Λαογραφίας «βαφτίστηκε» *Νεωτερική*, για να δηλωθεί η μελέτη του «χρονικά νέου» στην εξελικτική πορεία του λαϊκού πολιτισμού.

Δείγματα γραφής του νεωτερικού λαογραφικού λόγου του Μ.Α.Α., αλλά και τη σημασία και το εύρος του όρου, όπως ο ίδιος τον αποδίδει, συναντούμε στο τελευταίο του σύγγραμμα *Νεωτερική Ελληνική Λαογραφία*². Γράφει στα εκεί *Προλεγόμενά* του που ενισχύουν την εκ μέρους μου ορθή (πιστεύω) «αποκρυπτογράφηση του όρου: «... όλα τα κείμενα [του τόμου] αναφέρονται σε θέματα μιας Σύγχρονης ή Νέας Λαογραφίας, που προτίμησα να την ονομάσω *Νεωτερική*, γιατί, κατά κύριο λόγο, παρακολουθεί τα σύγχρονα λαογραφικά φαινόμενα και, γενικότερα, ανανεώνει και διευρύνει, με περιεκτικότερη επέκταση στο σήμερα, τη θεματική της Ελληνικής Λαογραφίας»³ και συμπληρώνει στο *Παράρτημα* της β' έκδοσης του εν λόγω βιβλίου του, ότι σ' αυτό «...περιλαμβάνονται ποικίλα άρθρα, μελετήματα (...) και έχουν σύγχρονη (νέα) θεματολογική οπτική»⁴.

Ανανέωση βεβαίως για τον Μ.Α.Α. δεν σημαίνει εγκατάλειψη του «παλιού» και του «δοκιμασμένου», θέση που (όπως έχω την τιμή να γνωρίζω) διακηρύσσει με έμφαση *urbi et orbi*. Επανερχόμενος στον όρο και στη διάσταση που του αποδίδει ο «ανάδοχος» του, το *Νεωτερική* πρέπει να περιοριστεί στη διευρυμένη θεματολογικά *Κοινωνική Λαογραφία*, άρα, ο εδώ υπογραφόμενος, προκειμένου να αποτυ-

πώσει τη συμβολή του Μ.Α.Α. στη μελέτη της, οφείλει κυρίως να στραφεί στην ανάδειξη της νέας, αστικού ενδιαφέροντος, θεματολογίας, που εκείνος εισήγαγε στη λαογραφική επιστήμη. Η ανανεωμένη θεματική της φυσικά αντλεί υλικό από διπλή πηγή και ισάριθμους φορείς: τα διαμορφωμένα μετά την Κατοχή «άστεα» αλλά και από τα υπό διαμόρφωση

σημερινά της επαρχίας.

Οι δρόμοι, βέβαια, που οδήγησαν προς την ανανεωμένη θεματολογικά και μεθοδολογικά Λαογραφία είχαν ανοίξει προ πολλού. Ας μείνω, τουλάχιστον, στον άνθρωπο που επηρέασε τον Μ.Α.Α. στην επιστημονική του ζωή, τον δάσκαλο όλων μας (ημών των «νεωτέρων» λαογράφων), τον καθηγητή Μ. Γ. Μερακλή. Ο «Δάσκαλος» είχε προσεγγίσει με «μερακλίδικο τρόπο» τις μεθόδους των ιστορικών και των κοινωνικών επιστημών, επιβεβαίωσε επανειλημμένως τον ανθρωπολογικό χαρακτήρα της επιστήμης μας⁵· η ευχερής κίνησή της ανάμεσα στην *ταυτότητα* και την *ετερότητα* («η έννοια - καραμέλα» κάποιων συνειδητά αλαογράφητων) παγιώθηκε στο (με το) έργο του, η διεθνική της διάσταση προς ανακάλυψη και προβολή των κοινών πολιτισμικών στοιχείων στους «συντροφικούς κήπους» του κόσμου επισφραγίστηκε· ο *εμπλουτισμός της θεματογραφίας* της με πρωτότυπα θέματα της κοινωνικής ζωής από όλες τις χρονικές περιόδους (παρελθόντος και παρόντος, τονίζω το «παρόντος») αποτελεί συστατικό στοιχείο του συγγραφικού έργου του (θα παραμείνει φυσικά ες αεί υπό ολοκλήρωση, εφόσον υφίσταται ανθρώπινη κοινωνία)· η κοινωνική διάσταση (και η *οικολογική*) των λαογραφικών φαινομένων παγιώθηκε με τα πρωτοποριακά άρθρα του, με τη διδασκαλία του στις πανεπιστημιακές αίθουσες, με τις διατριβές των διδασκτόρων του· η μελέτη

1. Βλ. Μηνά Αλ. Αλεξιάδη, «Ο καθηγητής της Λαογραφίας Μ.Γ. Μερακλής και το επιστημονικό έργο του», στον τόμο Μηνάς Αλ. Αλεξιάδης, *Θητεία: Τιμητικό αφιέρωμα στον καθηγητή Μ. Γ. Μερακλή*, Πανεπιστήμιο Αθηνών - Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων, Αθήνα 2002, 19, 23.

2. *Νεωτερική Ελληνική Λαογραφία*, Ινστιτούτο του Βιβλίου - Α. Καρδαμίτσα, Αθήνα 2008.

3. Μηνάς Αλ. Αλεξιάδης, *Νεωτερική Ελληνική Λαογραφία...* ό.π., 9

4. Μηνάς Αλ. Αλεξιάδης, *Νεωτερική Ελληνική Λαογραφία...* ό.π., 389

5. Βλ. Μ. Γ. Μερακλή, «Λαογραφία και χορός», Πρακτικά 1^{ου} Συνεδρίου Λαϊκού Πολιτισμού «Η διαχρονική εξέλιξη του παραδοσιακού χορού στην Ελλάδα», Σέρρες 15 - 17 Οκτ. 1999, 11.

της ποιητικής διάστασης του λαϊκού πολιτισμού έγινε ελκυστικότατο ερέθισμα για τους μαθητές του, ο *λαός* αντιμετωπίστηκε ως ο δημιουργός του πολιτισμού, ο *άνθρωπος* ως το κέντρο του και το βασικό υποκείμενο της έρευνας, κ.λπ. Άρα, ο Μ.Α.Α. - πρέπει να ομολογηθεί ότι - σε επίπεδο τουλάχιστον μεθόδων, ποιητικής θεώρησης και ανάλυσης της Λαογραφίας βρήκε προλειασμένο δρόμο και χαραγμένα νέα μονοπάτια, *όχι φυσικά μόνο από τον Μερακλή, αλλά και από τους συνοδοιπόρους συναδέλφους του του πανεπιστημιακού χώρου και από άλλους ερευνητές*. Τα μονοπάτια αυτά τα πλάτυνε με τις δικές του παρεμβάσεις (στην ποιότητα και στο περιεχόμενο της Λαογραφίας) ο Μ.Α.Α.

Κρίνω, λοιπόν, ότι η μεγάλη συμβολή του τιμωμένου στην επιστήμη μας πρέπει να επικεντρωθεί στην ανάδειξη νέων λαογραφικών επιστημονικών πεδίων ή επιμέρους θεμάτων συγχρονικής αστικής Λαογραφίας (Φιλολογικής και Εθιμικής). Το γεγονός, ότι πραγματοποίησε συμπληρωματικές σπουδές Κοινωνικής και Πολιτισμικής Ανθρωπολογίας, Εθνογραφίας και Λαογραφίας στο University College και στο London School of Economics του Πανεπιστημίου του Λονδίνου (1982 - 1983 και 1989 - 1990) φαίνεται ότι ήταν καθοριστικό για την μετέπειτα πορεία του. Το αναφέρω στο σημείο αυτό, γιατί θεωρώ σημαντική την επίδραση επί της λαογραφικής του σκέψης του καθηγητή Alan Dundes, ο οποίος, συν τοις άλλοις, εμελέτησε με σύγχρονο καθ' όλα τρόπο, σχεδόν όλα της Φιλολογικής Λαογραφίας⁶, κλάδο στον οποίο αφοσιώθηκε δημιουργικά ο μαθητής του. Ειδικότερα, από τον ενδιαφέροντα αυτόν κλάδο ο τιμώμενος θεράπευσε πρωτοποριακά και δημιουργικά θέματα και πεδία, όπως:

1. **Λαϊκές επιγραφές και ονόματα σε ελληνικά αυτοκίνητα**⁷, έργο - συμβολή στη μελέτη των μικροκειμένων του λαϊκού πολιτισμού.

2. **Την επιστημονική αξιοποίηση του Τύπου**. Ο Μ.Α.Α. είναι από τους πρώτους λαογράφους, που επεσήμαναν τη σημασία του Τύπου για τη Σύγχρονη Λαογραφία, ως χώρου, όπου ο μελετητής λαογράφος μπορεί να ανακαλύψει συσσωρευμένους θησαυρούς από την (επιλεκτική πάντα) καταγραφή όψεων της ζωής μιας συγκεκριμένης κοινωνίας, που πραγματοποιεί η δημοσιογραφία. Η μεταπτυχιακή εργασία της Νικολέττας Περπατάρη, π.χ., μαθήτριάς του στο Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης του Πανεπιστημίου Αθηνών, *Η λειτουργικότητα των λαογραφικών θεμάτων στον επιστολικό λόγο Αθηναϊκών πολιτικών ε-*

*φημερίδων (1974 - 2005)*⁸, πέρα από την προσωπική συμβολή της συγγραφέως, φέρει αναμφισβήτητο το σπέρμα της πρώτης δημιουργίας του δασκάλου της: *αναφέρομαι στην εργασία του «Επιστολές σε Εφημερίδες»*⁹. Γενικά, μπορώ να παρατηρήσω ότι αρκετές φορές ο Μ.Α.Α. γίνεται ο εισηγητής μίας ιδέας, χαράσσει κατευθυντήριες γραμμές για την ενδελεχή και ολοκληρωμένη μελέτη της, και έχοντας αποδεδειγμένη εμπιστοσύνη στους μαθητές και τους συνεργάτες του, τους καθοδηγεί με ασφάλεια στο δρόμο που χάραξε, ώστε να φέρουν αισίως το υπό πραγματεύση κάθε φορά θέμα τους σε μια πλούσια και γόνιμη «Ιθάκη». *Η κατάρτιση μιας νέας γενιάς επιστημόνων και ερευνητών, μελλοντικών στελεχών των ελληνικών πανεπιστημίων και των ερευνητικών κέντρων, με τις διδακτορικές διατριβές που εποπτεύει και εισηγείται, μέσα από τις οποίες αναδεικνύεται «εν τοις πράγμασι» η εφαρμογή των θεωρητικών αρχών που οικειοποιήθηκε από τους δασκάλους*

του ή ο ίδιος εφεύρε, αποτελεί αναμφισβήτητη συμβολή του στην ανάδειξη νέου ανθρωπίνου δυναμικού στο ελληνικό λαογραφικό στερέωμα και στην χάραξη της πορείας της ίδιας της επιστήμης μας φυσικά.

Η μελέτη της έντυπης λαϊκής ποίησης των νησιωτών κυρίως, Καρπαθίων, Κασίων, Ναξιωτών, Σιφνίων κ.ά., μέσω της οποίας δημοσιεύονται (με ποιητικό τρόπο) ευχάριστα ή δυσάρεστα τοπικά κοινωνικά γεγονότα, έγινε ένα από τα

πλέον αγαπητά θέματα της πνευματικής του παραγωγής: «Η έντυπη λαϊκή ποίηση στην Κάρπαθο: Μορφή - λειτουργία - σημασία», η «Έντυπη λαϊκή ποίηση της Σίφνου»¹⁰, «Ελληνική Λαογραφία και έντυπες πηγές»¹¹ είναι μερικά ενδεικτικά του είδους παραδείγματα.

Πανεπιστήμιο Αθηνών 1999: Προσφωνώντας τον Αμερικανό καθηγητή και δάσκαλό του Alan Dundes. Στο μέσον ο καθηγητής Μ. Γ. Μερακλής

6. Βλ. Μηνάς Αλ. Αλεξιάδης, «Ο καθηγητής Λαογραφίας και Ανθρωπολογίας Alan Dundes στο Πανεπιστήμιο Αθηνών: Χαιρετισμός», *Λαογραφία*, 39 (2003), 52-54.

7. *Λαϊκές επιγραφές και ονόματα σε ελληνικά αυτοκίνητα*. Συμβολή στην έρευνα των σύγχρονων λαογραφικών φαινομένων, Καρδαμίτσα, Αθήνα 1989.

8. Αθήνα 2006, εκδόσεις Γρηγόρη. Βλ. και τον «Πρόλογο» του Μηνά Αλ. Αλεξιάδη στο εν λόγω βιβλίο της Νικολ. Περπατάρη, 7-9.

9. Βλ. *Πρακτικά του Γ' Πανελληνίου Συνεδρίου με διεθνή συμμετοχή* (29, 30 Νοεμβρίου και 1 Δεκεμβρίου 2002), *Η Λογοτεχνία σήμερα: Όψεις, Αναθεωρήσεις*, επιμέλεια Άντα Κατσίκη - Γκίβαλου, Προοπτικές, Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης Πανεπιστημίου Αθηνών, Κέντρο Έρευνας, Επιστήμης και Εκπαίδευσης, Αθήνα 2004, 563-571.

10. Βλ. τώρα συγκεντρωμένο όλο το υλικό στο Μηνάς Αλ. Αλεξιάδης, *ό.π.*, 129-246.

11. Βλ. Μηνάς Αλ. Αλεξιάδης, *ό.π.*, 67 κ.ε.

♦ **τη μελέτη του παραμυθιού**, τόσο με την υποδειγματική στο είδος της διδακτορική του διατριβή *Οι ελληνικές παραλλαγές για τον δρακοντοκτόνο ήρωα: Aarne - Thompson 300, 301a και 301b. Παραμυθολογική μελέτη*¹², όσο και με το ότι υπήρξε ο εισηγητής στην Ελλάδα της εθνογραφικής μεθόδου μελέτης του. Συνέβαλε στη μελέτη, δηλαδή, του συνόλου των παραμέτρων ενός πολιτισμικού και κοινωνικού περιβάλλοντος, εντός του οποίου δημιουργείται και λέγεται το παραμύθι. Τη μέθοδο (που έχει την αρχή της ιστορίας της στις αρχές του 20^{ου} αιώνα) τελειοποίησαν από τη δεκαετία του 1960 κ.ε. η ουγγρικής καταγωγής λαογράφος Linda Degh και οι αμερικανοί (κυρίως) λαογράφοι R. Georges, R. Bauman, Dan Ben - Amos, K. Goldstein κ.ά. Κατά την εν λόγω θεωρία τρεις είναι οι κύριες έννοιες γύρω από τις οποίες συγκροτείται η αφηγηματική παράδοση: ο αφηγητής, η έννοια της παράστασης και τα συγκεκριμένα του παραμυθιού («Η εθνογραφική προσέγγιση του παραμυθιού»¹³). Τον κύκλο της προσφοράς του στον τομέα αυτόν συμπληρώνουν οι

Αρχαιολογικός χώρος Ακροπόλεως (1999): Με τον δήμαρχο Αθηναίων Δημ. Αβραμόπουλο και τον καθηγητή Alan Dundes

εργασίες του «Ελληνες παραμυθάδες (19ος - 20ός αι.)»¹⁴, «Ένα παράξενο παραμύθι σε μία παραλλαγή από τη Μάνη»¹⁵, «Ένα αρχαϊκό μοτίβο στο Νεοελληνικό δημοτικό τραγούδι. Με αφορμή τη Ναξιακή παραλλαγή του τραγουδιού για τον δρακοντοκτόνο άγιο Γεώργιο»¹⁶, κάποιες σχετικές βιβλιοπαρουσιάσεις¹⁷ κ.ά.

Μια και γίνεται λόγος, όμως, για **λαϊκή λογοτεχνία** θα ταίριαζε στο σημείο αυτό να εξάρω:

- τη σημασία του επιστημονικού άρθρου του «Γραπτός και προφορικός λόγος στη λαϊκή παράδοση»¹⁸, όπου καταρρίπτει την άποψη, ότι ο λαϊκός πολιτισμός παραμένει αποκλειστικά προφορικός, και αποδεικνύει ότι ο γραπτός (και αργότερα ο έντυπος) λόγος συνυπολογιζόταν πάντα και απολάμβανε εκτιμήσεως από τους ίδιους τους φορείς του λαϊκού πολιτισμού.

- τις εργασίες του περί τον λαϊκό παροιμιακό λόγο, όπως «Δημοσιογραφικός λόγος και παροιμία»¹⁹, και «Παροιμιακός και γνωμικός λόγος ελληνικών πολιτικών. Δείγματα από τον αθηναϊκό Τύπο»²⁰, όπου εξετάζει το φαινόμενο της παρεμβολής του παροιμιακού λόγου στο σύγχρονο δημοσιογραφικό και πολιτικό λόγο, και αναδεικνύει τη λαϊκή παροιμία ως το ανθεκτικότερο, μακροβιότερο και προσαρμοστικότερο (στις μεταβαλ-

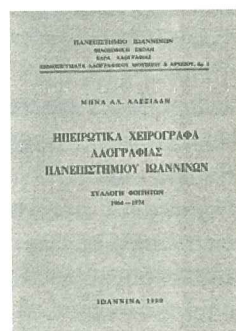
λόμενες νέες συνθήκες) είδος από όλα τα άλλα σχετικά του λαϊκού λόγου.

♦ **τη μελέτη των σύγχρονων λαϊκών βιβλίων** (ως θαυμαστή συνέχεια αναλόγων βιβλίων παλαιότερων εποχών), όπως είναι αυτά του έρωτα και της αγάπης²¹ ή ο γνωστός σε όλους μας καζαμιάς²².

Αν κατέγραφα εδώ πρόχειρα τη θεματολογία της σύγχρονης Φιλολογικής Λαογραφίας, θα απαριθμούσα στον κατάλογό της θέματα, όπως 1. *Λαϊκά και ρεμπέτικα τραγούδια των πόλεων* 2. *κόμικς* 3. *γκράφιτι* 4. *επιγραφές αυτοκινητών* 5. *αθυροστομίες* 6. *πολιτικά ανέκδοτα* 7. *στιχουργήματα του στρατού* 8. *λαογραφικά των*

εκλογών 9. *Λαϊκή ποίηση (πολιτική, αθλητική ή κοινωνικών θεμάτων)* 10. *Γελοιογραφίες* 11. *Έντυπη λαϊκή ποίηση και στιχουργήματα* 12. *Παιδικό λαϊκό φυλλάδιο ή βιβλίο* 13. *Λαϊκά περιοδικά* 14. *Σύγχρονα λαϊκά βιβλία* 15. *Θεατρική επιθεώρηση* 16. *Μικροκείμενα των μαθητών* 17. *Διάφορα κείμενα σε χαρτονομίσματα* 18. *Σύγχρονες παροιμιακές εκφράσεις* 19. *Πολιτικές προδόσεις* 20. *Ευχετικές εορταστικές κάρτες* 21. *Τα «κοινωνικά» των εφημερίδων.* Κάποια εξ αυτών (όπως προειπώθηκε) έτυχαν

ευρύτερης ανάλυσης από τον τιμώμενο, υπάρχουν όμως -

12. Ιωάννινα 1982

13. Στον τόμο *Από το παραμύθι στα κόμικς: Παράδοση και νεοτερικότητα*, επιμ. Ευάγγελος Αυδίκος - Εισαγωγή Μ. Γ. Μεραιλής, Πανεπιστήμιο Θράκης - Εκδόσεις Οδυσσεύς, Αθήνα 1996, 103-117.

14. Στον τόμο *Η τέχνη της αφήγησης. Κύκλος του ελληνικού παιδικού βιβλίου*, επιμ. Κούλα Κουλουμπή - Παπαπετροπούλου, Πατάκης, Αθήνα 1997, 41-61.

15. *Λαογραφία*, 40 (2006), 101-108.

16. Στο *Ενεργεσία. Τόμος Χριστήριος στον Παναγιώτη Ι. Κοντό*. Παρουσία, 17-18 (2004-2005) [2007], επιμ. Ιωάννης Κ. Προμπονάς - Πάνος Βαλαβάνης, Πανεπιστήμιο Αθηνών, Αθήνα 2006, 777- 785.

17. Βλ. π.χ., «Λαϊκά παραμύθια και παραμυθάδες της Λέρου», *Δωδεκανησιακόν Αρχείον*, 8 (2007), 284 - 285.

18. *Περ. Διαβάζω*, 245 (1990), 23-26.

19. Στον τόμο *Χρ. Χατζητάκη - Καψωμένου (επιμ.), Ελληνικός παραδοσιακός πολιτισμός. Λαογραφία και Ιστορία. Συνέδριο στη μνήμη της Άλκης Κυριακίδου - Νέστορος*, Παρατηρητής, Θεσσαλονίκη 2001, 284 - 296.

20. Υπό έκδοση στον επόμενο τόμο της *Επιστημονικής Επετηρίδας της Φιλοσοφικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών*.

21. Μηνάς Αλ. Αλεξιάδης, *Νεωτερική Ελληνική Λαογραφία...*, ό.π., 339 κ.ε.

22. Μηνάς Αλ. Αλεξιάδης, ό.π., 329 κ.ε.

καθόσον γνωρίζω - και κάποια άλλα, τα οποία έθιξε απλώς, και τα οποία περιμένουν τον ερευνητή τους. Θυμάμαι, π.χ., ότι είχε μιλήσει, κάποτε, σε συνέντευξή του, για *μικροκείμενα των μαθητών στα σχολικά θρανία*, και για τα *κείμενα σε χαρτονομίσματα*²³.

♦ **το ενδιαφέρον ζήτημα των σχέσεων της Λαογραφίας με τη Λογοτεχνία:** το εθεράπευσε με τα κείμενά του «Λαογραφία και ηθογραφικός ρεαλισμός. Ένα παράδειγμα από την Κάρπαθο»²⁴ και «Δωδεκανησιακή Λογοτεχνία και Λαογραφία: “Έν Δωδεκανήσω...”», είκοσι σύγχρονοι Δωδεκανήσιοι πεζογράφοι»²⁵.

Όσον αφορά στο «νέο» που εκόμισε στο χώρο της Εθιμικής Λαογραφίας θα τόνιζα τη συμβολή του στην επιστημονική θεώρηση:

1. των εθιμικών εκκλησιαστικών πλειστηριασμών²⁶:

η σχετική εργασία του Αναγνώστη Παπακυπαρίση²⁷ και η σχεδόν ομότιτλη μονογραφία του Μ. Βαρβούνη²⁸ αποτελούν την εποικοδομητική εξέλιξη της πρώτης απόπειρας του δασκάλου τους²⁹.

2. των ξενόφερτων επιδράσεων στη νεοελληνική εθιμολογία,

με επιμέρους θέματα, όπως «Η δυτική γιορτή του αγίου Βαλεντίνου»³⁰, που «εισέβαλε» και στη χώρα

μας από τη δεκαετία του 1980 με εκδηλώσεις και συμπεριφορές παρόμοιες με αυτές των δυτικοευρωπαϊκών χωρών³¹, «Ευχές α-λα καρτ»³², «Ελληνικές κάρτες των ερωτευμένων»³³, «Ελληνικές κάρτες του Πάσχα»³⁴, «Ελληνικές κάρτες Χριστουγέννων και Πρωτοχρονιάς»³⁵ κ.ά.

3. των νέων εθιμικών μορφών στον αστικό χώρο,

όπως π.χ., είναι η πώληση, παραμονές Χριστουγέννων, δένδρων σε υπαίθριους χώρους της Αθήνας κ.ά.³⁶

Στο τέλος της σύντομης αναφοράς μου για τον Μ.Α.Α. δηλώνω (α) το αυτονόητο: είναι πολύ δύσκολο να γράφει κάποιος για ένα πρόσωπο που εκτιμά, και (β) θεωρώ πως, επειδή διαπίστωσα σπέρματα προβληματισμού για τον όρο *Νεωτερική Λαο-*

γραφία στο Συνέδριο, που οργανώθηκε στον Βόλο το 2006, θα ήταν καλό, κάποιος λαογραφικός φορέας ή κάποιο περιοδικό να «ανοίξει» ένα παράθυρο διαλόγου για το περιεχόμενό του, καίτοι πιστεύω πως η Λαογραφία μας (*«των Νέων Οριζόντων»*, η *«Νέα»*, η *«Αστική»*, η *«Νεωτερική»*, πείτε την όπως θέλετε) έχει πιότερη ανάγκη από σκαπανείς που καλλιεργούν (με πάθος και) αδιακρίτως «νέα και παλιά χωράφια» του πολιτισμού με νέες ιδέες και νέες μεθόδους, παρά από εμπλοκή σε ατέρμονες συζητήσεις για νέες ή παλιές ορολογίες. Εμείς οι λαο-

γράφοι της «μετά την εμφάνιση του Μερακλή» εποχής θαρρώ ότι γνωρίζουμε καλά ποιοι είμαστε και τι διακονούμε. ♦

Προσωπογραφία του Μ.Α.Α. από το ζωγράφο Απ. Σαχά

23. Αν δεν ισχύει το δεύτερο, βλ. τουλάχιστον ένα παράδειγμα κειμένου σε χαρτονόμισμα, στο Μηνάς Αλ. Αλεξιάδης, *Νεωτερική Ελληνική Λαογραφία...*, ό.π., 87.

24. Στο *Δρυς Υψικάρηνος: Τιμητικός τόμος για τον Δημήτριο Β. Οικονομίδη*, επιμ. Μανόλης Γ. Βαρβούνης, Μανόλης Γ. Σέρρης, Αθήνα 2007, 37-44.

25. *Δωδεκανησιακόν Αρχαίον*, 8 (2007), 7-15.

26. «Εθιμικοί εκκλησιαστικοί πλειστηριασμοί», *Δωδώνη* 6 (1977), 397 - 405.

27. Στα *Μικρασιατικά Χρονικά*, τ. 20 (1998), 327 - 339.

28. *Νεοελληνικοί εθιμικοί εκκλησιαστικοί πλειστηριασμοί*, University Sturdio Press, Θεσσαλονίκη 2002.

29. Βλ. και τη βιβλιοκρισία του Μ.Α.Α. για το πόνημα του Μ. Γ. Βαρβούνη «Νεοελληνικοί εθιμικοί εκκλησιαστικοί πλειστηριασμοί», στο *Γρηγόριος ο Παλαμάς* τχ. 793, Μάιος - Αύγουστος 2002, 412 - 415.

30. Μηνάς Αλ. Αλεξιάδης, *Νεωτερική Ελληνική Λαογραφία...*, ό.π., 297 κ.ε.

31. Βλ. τη συνέντευξη του Μ.Α.Α. «Οι Βαλεντίνοι έγιναν μόδα», στην εφημ. Τα Νέα, 13 Φεβρουαρίου 1997, 18.

32. Το Βήμα της Κυριακής, 25 Δεκεμβρίου 1994, σ. Β6, 26.

33. Το Βήμα της Κυριακής - Νέες Εποχές, 12 Φεβρουαρίου 1995, σ. Β10, 36.

34. Μηνάς Αλ. Αλεξιάδης, *Νεωτερική Ελληνική Λαογραφία...*, ό.π., 323 κ.ε.

35. Μηνάς Αλ. Αλεξιάδης, ό.π., 323 κ.ε.

36. Βλ. Μηνάς Αλ. Αλεξιάδης, ό.π., 329 κ.ε.

Τέλος αφιερώματος